

Eşsiz Fauna ve Florası ile Dilek Yarımadası ve Büyük Menderes Deltası Milli Parkı

Bu sayımızda yine ülkemizin tarihi ve doğal güzelliklerini iç içe yaşatan milli parklarımızın izini sürmeye devam ediyoruz. Rotamızı Aydın iline doğru çevirip, Dilek Dağı'nın Ege Denizi'ne uzandığı son noktaya Dilek Yarımadası ve Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'na doğru yol alıyoruz.

Türkiye'nin ve dünyanın en benzersiz doğal alanlarından birisi olan Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Milli Parkı 27.675 hektarlık bir alana sahiptir. Bu alanın 10.985 hektarı Dilek Yarımadası'na, 16.690 hektarı Büyük Menderes Deltası'na aittir. Karşısında Yunanistan'a ait Sisam adası bulunan milli parkın Dilek Yarımadası bölümü, Samsun Dağları'nın Ege Denizi'ne doğru uzanan son noktası. Ortalama 650 metre yüksekliğe sahip yarımadanın en yüksek yeri milli parkın adını aldığı 1237 metre yüksekliğindeki Dilek Tepe.

Yarımada, yaklaşık 20 km uzunluğunda ve ortalama 6 km genişliğinde. Kumlu, killi, yatık ve yüksek kıyı şekillerini içeren plajlarıyla ilgi çekici kıyı özelliklerine sahip. Yarımadanın morfolojik yapısı içinde birçok tepe, vadi, kanyon ve koy bulunuyor.

Milli Park, bir yandan Akdeniz'den Kafkasya'ya kadar kıyılarda yayılım gösteren botanik bahçesi; yırtıcı kuşları ve vahşi hayvanlarıyla dağlık arazi ve onu çevreleyen su altı zenginlikleri ile diğer yandan da yüzlerce kuş türünü barındıran, zengin balık çeşitleriyle bir delta ve bütün bunları çevreleyen tarihi ve kültürel zenginliklere sahip. M.Ö 9. yüzyılda İyon kentinin kutsal toplanma merkezi Panionion, antik Thebai kenti, Ayayorgi Manastırı, tarihi Doğanbey Köyü ile Karine, Hagios Antonios Manastırı ve Zeus Mağarası da milli park sınırları içinde yer alıyor.

Yarımadanın güneyine bitişik olan Büyük Menderes Deltası'nın en önemli su kaynağı ise 584 km. uzunluğundaki Büyük Menderes Nehri. Delta, birkaç lagün, tuzcul bataklıklar ve çamur düzlüklerini kapsayan taşkın sahası özelliğinde önemli bir sulak alan. Bu alan zengin biyolojik çeşitlilik, nesli tükenmek üzere olan canlıları ve endemik türleri barındırması nedeniyle uluslararası öneme sahip. Uluslararası Sulak Alanlar Sözleşmesi, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarının Korunmasına Yönelik Sözleşme, Biyolojik Çeşitlilik Anlaşması ve Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi kapsamında da korunan alan statüsünde yer alıyor. Hem Dilek Yarımadası hem de Büyük Menderes Deltası'nın barındırdığı farklı ve

GEZİ NOTLARI

çeşitli fiziksel özellikler bitki örtüsünün de kısa mesafeler içerisinde farklı ve çeşitli olmasına neden olmuş. Milli Park florasında 95 familyaya ait; tür, alt tür ve varyete düzeyinde 804 adet bitki türü belirlenmiş. Bu bitkilerden altısı dünyada sadece burada görülüyor. Ayrıca dünyada sadece Türkiye’de bulunan 18 bitki türünü de barındırıyor. Akdeniz maki bitki örtüsünün hemen hemen bütün bitki türlerinin en canlı ve sağlıklı örnekleri yarımada yer alıyor. Yarımada, genelde yaygın olarak Kuzey ve Batı Anadolu’da yayılış gösteren Anadolu Kestanesi’nin en güneye indiği, ülkemizde birkaç yerde bulunan Kartopu, Finike Ardıcı, Melez Pırnal Meşesi ve Dallı Servi’nin küçük orman toplulukları meydana getirerek yetiştirdiği tek yer. Bitki türleri arasında karaçam, kara selvi, erguvan, defne, sandal ağacı, zeytin, meşe türleri, akçaağaç, ıhlamur, çınar, zakkum, kokarçalı, hanımeli, kavak, incir, ahlat, böğürtlen, keçiboynuzu, katırtırnağı, dişbudak, yasemin, alıç, menengiç, sumak, karaağaç, funda ve eğrelti otları sayılabilir. Akdeniz’den Karadeniz’e kadar tüm Anadolu’da varolan bitki türlerinin doğal olarak bir arada görüldüğü adeta bir doğa müzesi olma özelliğini taşıyor. Bu benzersiz biyolojik çeşitlilik nedeniyle Dilek Yarımadası, Avrupa Konseyi tarafından “Flora Biyogenetik Rezerv Alanı” yani, bitki örtüsü açısından soyu tükenmekte veya genetik çeşitliliği çok azalmakta olan bir canlı türü ya da toplulukları-

nı korumaya yönelik uluslararası düzeyde koruma alanı olarak kabul edilmiş. Dilek Yarımadası 28 çeşit memeli, 42 çeşit sürüngen ve çok sayıda deniz canlısına ev sahipliği yapıyor. Yarımada ayrıca nesli tükenmekte olan Anadolu Parsı’nın batıda yaşadığı son nokta. Dilek Yarımadası sahilleri Türkiye’de en temiz ve doğal kıyılardan. Bu sahiller Avrupa’nın en nadir memeli türlerinden olan Akdeniz Fokları için de doğal bir yaşam alanı oluşturuyor. Dünyada toplam 500 adet kalan, yaklaşık 100 tanesinin Anadolu kıyılarında olduğu belirlenmiş. Yarımada’nın güney kıyılarındaki mağaraların halen Akdeniz Fokları tarafından kullanıldığı araştırmacılar tarafından saptanmış. Kurt, tilki, çakal, sırtlan, vaşak, yaban kedisi, porsuk, sansar, kirpi, oklu kirpi, yaban domuzu, kertenkele, kaplumbağa, kaya kartalı, deniz kartalı, şahin, doğan, martı, karata-vuk, keklik, kaya güvercini, tahtalı güvercin, yaban ineği, yabani at, tavşan, su samuru, akdeniz foku, çulluk, kerkenez, yeşilbaş ördek, hazar sumrusu, doğaya terk edilmiş ve yabanileşmiş sığırlar ve atlar yarımada’da yaşayan hayvanlar arasında sayılabilir. Ülkemizde yaşam alanları iyice daralan kuşların özgürce yaşayabileceği ender yerlerden birisi olan Büyük Menderes Deltası’nda nesli tehlike altında olan çok önemli türlerin bulunduğu 256 adet kuş üremekte, barınmakta ve beslenmekte. Bu özelliğiyle “Önemli Kuş Alanı” listesine giren delta,

GEZİ NOTLARI

kuş araştırmaları gözlem programına alınmıştır. Bafa Gölü de ekolojik olarak deltanın bir parçası kabul ediliyor ve Tabiat Parkı olarak korunuyor. Nesli tehdit altında olan Cüce Karabatak deltada yaşamakta ve dünyada toplam sayıları 3000 çift olduğu tahmin edilen Tepeli Pelikan Karina lagünündeki adacıklarda üremekte, Küçük Akbalıkcıl, Küçük Kerkenez ve Akkuyruklu Kartal üreyen önemli türler arasında bulunmaktadır.

2003 yılı kuş sayımında deltada 100'e yakın Tepeli Pelikan ve 6000 Flamingo'nun kışladığı belirlenmiş. Kışlayan kuşlar, soğuk günlerde Bafa Gölü'nde dinleniyorlar.

Temiz denizlerde yaşayan deniz çayıruları da yarımada çevresinde yer alıyor. Kıyılarda ise içinde türlü algler, ah-tapot ailesinden kafadan bacaklılar, deniz kestaneleri ve deniz yıldızları, süngerler ve sarpa, isparoz, papaz balığı, karagöz, mırmır, kefal, çipura gibi pek çok balık türü yaşıyor. B. Menderes Deltası kısmında, tahliye kanalı ve B. Menderes nehri üzerinde sportif amaçlı olta balıkçılığı ve kuş gözlemciliği yapılabilir.

Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nda 6'sı kurbağalara, 5'i kaplumbağalara, 15'i kertenkelelere ve 16'sı da yılanlara ait olmak üzere 2 klasise ait toplam 42 tür sürüngen barındırıyor.

Yılda yaklaşık 700.000 yerli ve yabancı misafir Dilek Yarımadası-Büyük Menderes Deltası Milli Parkını ziyaret ediyor. Yarımada, yaz mevsiminde ise yöre halkının denizden yararlandığı bir merkez haline geliyor. Kavaklıburun-Karasu Koyları arasında 2 km'lik parkurda botanik turları, Kanyon-Eski Doğanbey köyleri arasında ise doğa yürüyüşleri düzenleniyor. Ayrıca Milli Parkın çeşitli yerle-

rinde manzara seyretme noktaları bulunuyor. Ziyaretçiler, düzenlenmiş alanlarda günü birlik olarak deniz sporları

yapabilecekleri gibi, eko-turizm kuralları çerçevesinde, belirlenmiş rotalarda doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, fotoğrafı, manzara izleme, olta balıkçılığı, kültürel yürüyüşler, kuş gözlemciliği ve botanik turu etkinliklerine de katılabilirler. Günü birlik kullanılan 4 adet alanın dışında, yaya olarak patikalarla ulaşılabilen fakat ziyaretçiler tarafından kullanılan noktalarda da dalış

sporu yapılabilir.

Dilek Yarımadası'na Kuşadası ve Söke ilçelerinden Davutlar ve Güzelçamlı üzerinden sağlanıyor. Kuşadası'na 26 km, Söke'ye 22 km, Aydın iline 70 km mesafede bulunan deltanın doğusundan Eski Söke -Didim karayolu geçiyor.

Dilek Yarımadası ve Büyük Menderes Deltası Milli Parkı içinde konaklamak mümkün değil. Fakat milli park bitişindeki Güzelçamlı, Davutlar, Kuşadası, Didim ve Söke'de her ekonomiye uygun tatil köyü, otel, motel ve pansiyon bulabilirsiniz.

Temiz denizinden ve yemyeşil ormanlarından yararlanmak için yıl boyu ziyaretçi akınına uğrayan Milli Park'a

giderseniz jeep safari, at safari ve çeşitli parkurlarda yapılan botanik turlarına, Panionion, Zeus Mağarası, Eski Doğanbey Köyü, Eski Şarapane mevkii Tebai Antik Kenti ve Priene - Milet Antik Kentlerine düzenlenen kültürel turlara katılmadan, mavi bayraklı gününbirlik dinlenme yerlerinde piknik yapıp denize girmeden, dört mevsim yemyeşil birçok bitki çeşidiyle rastlayacağınız kanyonda yürümeden, eski Doğanbey

köyüne gidip, Rum ve Türk mimarisinin örneklerini görmeden, karina uğramadan, deltadan balık alıp yemeden dönmeyin... 🍷

